

Бібліографія

1. **„Фондовий ринок”** підручник для студентів спеціальностей облік і аудит ВНЗ – 2-ге вид. доп. і перер., І. А. Білобжецький , - Житомир: ПП „Рута”. - 2005. – с. 672.
2. **Забезпечення майнової самостійності комерційних організацій: зарубіжний досвід правового регулювання**, О. С. Янкова // Правничий часопис Донецького університету. - 2000. - №1(4) - с. 27 - 30; 35.
3. www. dfp. gov. va
4. **Регулювання ринку фінансових послуг**, В. І. Крисюк // Фінанси України. -2006. -№ 5. - с. 29-34.
5. Закон України **"Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг"** (№ 664-14) від 12.07.2001 року.
6. Указ Президента України **"Про Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України"** (292/2003) від 04.04.2003 року.

Рецензент: д. е. н., професор Гринчуцький В.І.

УДК 330.534.4 (477.82)

РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПРОЦЕСІВ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

К. В. ПАВЛОВ

В статті виявлено, що протягом майже десяти років існування незалежної України питанню міжбюджетних відносин не приділялось належної уваги. Навіть саме поняття таких відносин не було законодавчо визначено.

It is discovered in the article, that during almost ten years of existence of nezalezhnoy Ukraine to the question of mizhbyudzhethnikh relations not spared the proper attention. The concept of such relations was not legislatively certain even.

Ключові слова: видатки, влада, органи місцевого самоврядування, бюджетна система, бюджетні кошти.

© К.В. Павлов - аспірант Національного університету водного господарства та природокористування

Після набуття Україною статусу незалежності почався процес становлення національної фінансової системи. Важливою складовою цього процесу є відродження місцевих фінансів як об'єктивної економічної реальності, властивої фінансовим системам усіх сучасних цивілізованих держав, що пов'язано з радикальною зміною концепції державної влади, відмовою від її радянської моделі та переходом до децентралізації системи міжбюджетних відносин. Це також викликано початком становлення в державі інституту місцевого самоврядування, процесами розмежування функцій та завдань публічної влади по вертикалі між її центральним, регіональним і місцевим рівнями

Формування міжбюджетних відносин вирішується в умовах жорстокого протистояння центрального уряду і органів місцевого самоврядування, законодавчої та виконавчої влади, окремих лобуючих груп у парламенті України. І хоча на сьогодні теоретичні питання формування міжбюджетних відносин вже закріплені на законодавчому рівні у Бюджетному кодексі, проблеми пов'язані з місцевими фінансами залишаються й досі неврегульованими.

У бюджетній системі України, до складу якої входить майже 12 тисяч бюджетів, обов'язково виникають взаємовідносини між різними бюджетами, яким притаманні великі за обсягами зустрічні потоки бюджетних коштів. Підставою для існування міжбюджетних відносин є визначені законодавством держави:

- розподіл повноважень між державною виконавчою владою та органами місцевого самоврядування;
- гарантія з боку держави щодо фінансування наданих повноважень органам місцевого самоврядування;
- розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи.

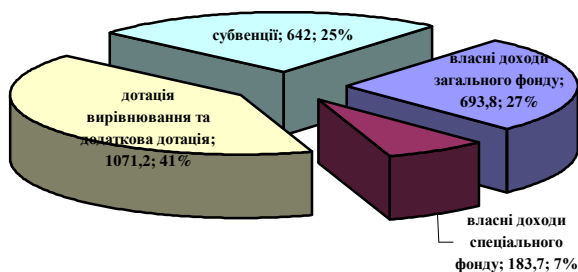
Виконання повноважень органами державної влади та місцевого самоврядування потребує здійснення певних видатків із відповідних бюджетів, за рахунок яких вони утримуються. Концептуальні підходи щодо розмежування видатків між ланками бюджетної системи знайшли відображення в Законі України „Про бюджетну систему України”.

Гарантією фінансування видатків є надання бюджетам відповідних доходних джерел, достатніх для виконання

покладених на них завдань, Спроба чіткого розмежування і закріплення доходів за кожною ланкою бюджетної системи вперше була проблема українським законодавством за вищезгаданим законом. На жаль, запропоновану цим документом схему не вдалося повною мірою втілити на практиці.

Дослідження міжбюджетних відносин свідчить, що загальний обсяг трансфертів із державного бюджету місцевим бюджетам Волинської області на 2008 рік перевищує обсяг, врахований при затвердженні бюджету на 2007 рік (з урахуванням внесених змін), на 403622,0 тис.грн., або на 30,8 відсотка.

При цьому, обсяг дотації вирівнювання з державного бюджету місцевим бюджетам регіону визначено у сумі 1052307,1 тис.грн., що більше рівня 2007 року відповідно на 352873,4 тис.грн., або на 50,5 відсотка. Обсяг дотації вирівнювання обласному бюджету, що визначений у сумі 215658,5 тис.грн., збільшено на 77749,8 тис.грн., або на 56,4 відсотка. Її питома вага в обсязі загального фонду бюджету області (без врахування субвенцій із державного бюджету) становитиме 59,6 відсотка, в обсязі обласного бюджету – відповідно 56,1 відсотка.

Рис.1 Прогноз структури доходної частини бюджету Волинської області у 2008 році, млн.грн., %

Розподіл дотації вирівнювання здійснено окремо обласному бюджету, бюджетам міст обласного значення та бюджетам районів із дотриманням формули, затвердженій постановою

Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2001 року №1195 „Про затвердження Формули розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету) між державним бюджетом та місцевими бюджетами” (із змінами та доповненнями до неї).

Відповідно до Методики розподілу міжбюджетних трансфертів між державним бюджетом та місцевими бюджетами прогнозні показники обсягів доходів місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, визначені на підставі основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку у цілому в державі на плановий бюджетний період, а також із застосуванням індексу відносної податкоспроможності адміністративно-територіальних одиниць за 2004 - 2006 роки.

Особливістю формування одного кошика доходів є застосування при обрахунку індексу відносної податкоспроможності методу екстраполяції, яке спрямоване на максимальне врахування основних тенденцій розвитку тієї чи іншої адміністративно-територіальної одиниці за три останні бюджетні періоди.

Крім того, з метою зменшення диспропорцій між бюджетами, до розрахункового прогнозованого обсягу доходів, закріплених за місцевими бюджетами, застосовується коефіцієнт регіонального вирівнювання, в основі визначення якого є фактичні надходження доходів одного кошика за звітний період року, що передує плановому.

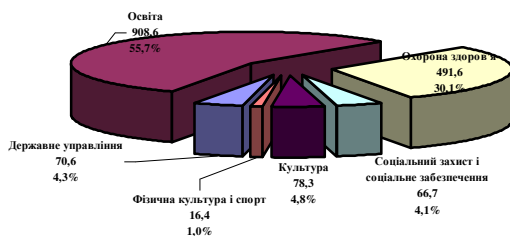
У цілому в регіоні доходи місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, на 2008 рік обраховані Міністерством фінансів України у сумі 631183,2 тис.гривень. Збільшення їх обсягу порівняно з із показниками, що затверджені місцевими радами на поточний рік становить 31,3 відсотка, а до фактичного виконання – 23,3 відсотка.

Розрахунок обсягів видатків місцевих бюджетів, що, %враховуються при визначенні між бюджетних трансфертів, здійснено через застосування фінансових нормативів бюджетної забезпеченості та з урахуванням коригуючих коефіцієнтів до них у розрахунку на душу населення, дитину або учня, одержувача соціальних послуг. В частині розподілу таких видатків внесено зміни у Формулу розподілу

міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету) між державним та місцевими бюджетами. Зокрема, у розрахунку видатків місцевих бюджетів вперше враховано видатки на забезпечення реалізації програм соціально-економічного розвитку регіонів у сумі 22250,6 тис.гривень. Згадані видатки рекомендовано спрямувати у першу чергу на розвиток соціально-культурної сфери, зокрема на оновлення загальноосвітніх шкіл та закінчення будівництва об'єктів з готовністю понад 80 відсотків.

Доведений Міністерством фінансів України на 2008 рік обсяг видатків загального фонду місцевих бюджетів області, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, складає 1683,5 млн.грн. і перевищує показники, що затверджені місцевими радами на 2007 рік, на 31,6 відсотка. При цьому збільшено видатки на освіту - на 35,8 відсотка, охорону здоров'я - на 26,8 відсотка, соціальний захист і соціальне забезпечення 26,9 відсотка, культуру і мистецтво - на 18,9 відсотка, зменшено видатки на місцеве самоврядування - на 16,5 відсотка, фізичну культуру і спорт - на 17,9 відсотка.

Ріст розрахункового обсягу видатків місцевих бюджетів, в основному пов'язаний, із збільшенням видатків на заробітну плату, мінімальний розмір якої для працівників бюджетних установ підвищується з 1 січня 2008 року - до 515 гривень на місяць, з 1 квітня - до 525 грн., з 1 жовтня - до 545 грн., з 1 грудня - до 605 гривень.

Рис. 2. Прогноз структури видатків бюджету Волинської області у 2008 році, млн.грн

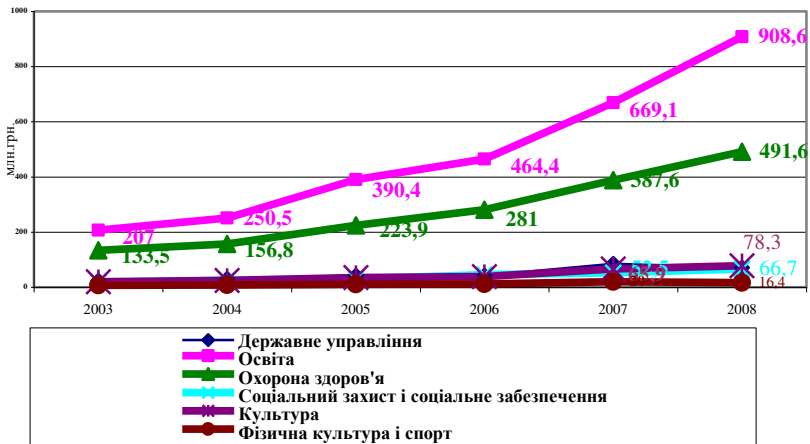

Рис. 3. Динаміка видатків галузей соціально-культурної сфери Волинської області у 2003-2008 роках

У структурі видатків загального фонду місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, на 2008 рік видатки на освіту складають 55,7 відсотка, на охорону здоров'я – 30,1 відсотка, соціальний захист та соціальне забезпечення – 4,1 відсотка, органи місцевого самоврядування - 4,3 відсотка, культуру і мистецтво - 4,8 відсотка, фізичну культуру і спорт – близько одного відсотка.

Отже, в Україні процес реформування міжбюджетних відносин зводився лише до відокремлення місцевих бюджетів від Державного і забезпечення самостійності первинних суб'єктів місцевого самоврядування. Досвід останніх років переконує, що реформування міжбюджетних відносин потрібно проводити на рівні чіткого визначення функціональних повноважень всіх суб'єктів міжбюджетних відносин, закріплення за ними рівня доходів у відповідності до їх повноважень.

Бібліографія

1. Про соціально-економічне становище області за 2007 рік.

– Луцьк, головне управління статистики в Волинській області, 2008. - 182с.

2. Програма економічного і соціального розвитку області на 2007 рік. –Луцьк, головне управління економіки Волинської облдержадміністрації, 2007. -40с.

Рецензент: д. е. н., професор Римар М.В.

УДК 346.62

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ БЮДЖЕТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

В.П. МАГЕРА

У статті проведено аналіз законодавчої бази та чинної системи бюджетного регулювання територіального розвитку, доведено, що низька дієвість бюджетного регулювання на регіональному рівні зумовлена відсутністю чіткого механізму фінансової підтримки соціально-економічного розвитку проблемних регіонів, обґрунтовано напрями становлення такого механізму з метою підвищення ефективності державної регіональної економічної політики та зростання ролі місцевих органів влади у вирішенні проблем регіонального розвитку.

The analysis of legislative base and operating system of the budgetary regulation of territorial development is conducted in the article, it is proved that low effectiveness of the budgetary regulation at regional level is predefined absence of clear mechanism of problem region socio-economic development sponsorship, such mechanism development directions of with the purpose of public regional economic policy efficiency increase and growth of local authorities role in working out problems of regional development.

Ключові слова: бюджет розвитку, децентралізація бюджетної системи, депресивні території, державна регіональна політика.

Однією з основних ознак демократичного суспільства є відповідальність органів влади за забезпечення соціально-економічного розвитку держави та її окремих регіонів. Разом з